

Puheterapeuttien GAS-ideapankki

Nämä esimerkkitalvoitteet on tarkoitettu antamaan ideoita siitä, millaisia voisivat olla logopediset GAS-tavoitteet, indikaattorit ja asteikot. Tämän dokumentin esittämiä talvoitteita ei ole tarkoitus käyttää suoraan asiakkaalle, vaan jokaiselle asiakkaalle tulee laatia omat henkilökohtaiset talvoitteet. Vaikka Kelan kaavakkeessa ei ole erikseen paikkaa indikaattorille, on silti hyvä pysähtyä miettimään mikä on se talvoitetta kuvaava indikaattori, jonka muutosta asteikko kuvastaa. Asteikossa voidaan kohdentamista muuttaa käyttämällä esimerkiksi jotain seuraavista sanoista tarkentimena "parhaimmillani", "usein", "aina", "keskimäärin" tai "yleensä", riippuen siitä mitä näkökulmaa halutaan painottaa.

Selkeyden vuoksi näissä esimerkkitalvoitteissa on käytetty asteikon tasolle numeerisia muotoja. Asiakastyössä tulee käyttää Kelan esittämiä tasojen sanallisia kuvauksia. Joissakin kohdissa on esitetty myös talvoitetta koskeva kokonaistalvoite. Lisäksi joissakin kohdissa on samalla talvoitteelle esitetty vaihtoehtoisia tai toisiaan täydentäviä asteikkoja.

Talvoitteet ja asteikot on koottu osana Kelan rahoittamaa GAS-menetelmän soveltaminen vaativassa lääkinnällisessä puheterapiakuntoutuksessa -hanketta.

Sisällysluettelo

Vuorovaikutus- ja kommunikointikyvyn kuntoutus (12 asteikkoa).....	2
Kielelliskognitiivisten toimintojen kuntoutus (30 asteikkoa)	5
Äänen hoito ja kuntoutus (13 asteikkoa)	11
Puhemotoristen toimintojen kuntoutus (36 asteikkoa).....	12
Syömis- ja nielemistoimintojen kuntoutus (9 asteikkoa)	19
Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin harjoittelu (7 asteikkoa)	21

Vuorovaikutus- ja kommunikointikyvyn kuntoutus (12 asteikkoa)

Tavoite: Kerron omista ajatuksista ja kokemuksista

Indikaattori: Tunnekielen sanojen (ymmärtää, ei ymmärrä, tietää, osata, ei osata, muistaa, unohtaa, luulla, arvata, toivoa, onnistua, epäonnistua, yrittää, jaksaa, kokeilla) käyttäminen arkikeskustelussa perheenjäsenen kanssa

-2 Käytän arkipuheessani 0–2 em. sanoista

-1 Käytän arkipuheessani 3–5 em. sanoista

0 Käytän arkipuheessani 6–8 em. sanoista

+1 Käytän arkipuheessani 9–11 em. sanoista

+2 Käytän arkipuheessani 12–14 em. sanoista

Kokonaistavoite: Puheen ymmärtämisen tukeminen ja keskustelutaidot.

Tavoite: Pystyn juttelemaan toisen kanssa samasta aiheesta

Indikaattori: Yhteisessä keskusteluaiheessa pysyminen

-2 En pysy yhteisessä keskustelunaiheessa

-1 Pysyn yhteisessä keskustelunaiheessa yhden puheenvuoron verran

0 Pysyn yhteisessä keskustelunaiheessa kahden puheenvuoron verran

+1 Pysyn yhteisessä keskustelunaiheessa kolmen puheenvuoron verran

+2 Pysyn yhteisessä keskustelunaiheessa neljän puheenvuoron verran

Tavoite: Pystyn vuorottelemaan aikuisen kanssa arjessa

Indikaattori: Vuoron antaminen aikuiselle

-2 En anna aikuiselle vuoroa

-1 Annan aikuiselle yhdestä kahteen lauseen puheenvuoron

0 Annan aikuiselle kolmesta neljään lauseen puheenvuoron

+1 Annan aikuiselle viidestä kuuteen lauseen puheenvuoron

+2 Annan aikuiselle seitsemästä kahdeksaan lauseen puheenvuoron

Tavoite: Toimin kuulemieni ohjeiden mukaan tutussa ympäristössä

Indikaattori: Noudatan kehotuksia (esimerkiksi ottaa, antaa, laittaa, tuoda, tulla, mennä, leikkiä, lopettaa) kun saan vihjeitä (kuva tai ele)

-2 En noudata kehotuksia

-1 Noudatan kehotuksia satunnaisesti (noin 1–2 kertaa päivässä)

0 Noudatan kehotuksia harvakseltaan (noin 3–4 kertaa päivässä)

+1 Noudatan kehotuksia useimmiten (noin 5–6 kertaa päivässä)

+2 Noudatan kehotuksia lähes aina

Tavoite: Pystyn kavereiden kanssa konfliktitilanteessa koulussa kertomaan olostani ja tunteistani

Indikaattori: Olotila- ja tunnesanojen määrä

-2 Käytän tilanteeseen sopivasti enintään yhtä olotila- ja tai tunnesanaa

-1 Käytän tilanteeseen sopivasti 2–3 olotila- ja tai tunnesanaa

0 Käytän tilanteeseen sopivasti 4–5 olotila- ja tai tunnesanaa

+1 Käytän tilanteeseen sopivasti 6–7 olotila- ja tai tunnesanaa

+2 Käytän tilanteeseen sopivasti enemmän kuin 7 eri olotila- ja tai tunnesanaa

Tavoite: Pystyn ilmaisemaan itseäni

Indikaattori: Sanan jäljittely (PRT-menetelmän viitekehys)

-2 En reagoi iskusanan jälkeen

-1 Ääntelen iskusanan jälkeen

0 Tavoittelen iskusanaa

+1 Toistan iskusanan

+2 Toistan iskusanan odottavan tauon jälkeen

Tavoite: Leikin kaverin kanssa päiväkodissa

Indikaattori: Aikuiselta tarvitsemani tuen tarve tutun kaverin kanssa yhteisleikkiä leikkiessä

-2 En osaa leikkiä aikuisen tuen avulla yhteisleikkiä kaverin kanssa

-1 Osaan leikkiä aikuisen vahvalla tuella yhteisleikkiä kaverin kanssa

0 Osaan leikkiä aikuisen keskivahvalla tuella yhteisleikkiä kaverin kanssa

+1 Osaan leikkiä aikuisen kevyellä tuella yhteisleikkiä kaverin kanssa

+2 Osaan leikkiä ilman aikuisen tukea yhteisleikkiä kaverin kanssa

Tavoite: Leikin ulkona kaverin kanssa

Indikaattori: Kontaktin ottaminen toisiin lapsiin ulkoleikissä päiväkodin yhden ulkoilutuokion aikana

-2 Otan kontaktia enintään kerran toisiin lapsiin yhden ulkoilutuokion aikana

-1 Otan kontaktia 2–3 kertaa toisiin lapsiin yhden ulkoilutuokion aikana

0 Otan kontaktia 4–5 kertaa toisiin lapsiin yhden ulkoilutuokion aikana

+1 Otan kontaktia 6–7 kertaa toisiin lapsiin yhden ulkoilutuokion aikana

+2 Otan kontaktia 8 kertaa tai enemmän toisiin lapsiin yhden ulkoilutuokion aikana

Tavoite: Käytän puhetta pyytämiseen

Indikaattori: Pyytäminen anna-ilmaisua käyttäen

-2 En osaa käyttää anna-ilmaisua

-1 Osaan käyttää anna-ilmaisua, kun aikuinen antaa pyytämiseen mallia

0 Osaan käyttää anna-ilmaisua, kun aikuinen muistuttaa sen käytöstä

+1 Osaan käyttää anna-ilmaisua välillä spontaanisti

+2 Osaan käyttää anna-ilmaisua aina spontaanisti

Tavoite: Pystyn ilmaisemaan omat toiveeni ja haluni (puheella, viittomilla, kuvista näyttämällä tai kirjoittamalla) niin, että vieraampikin keskustelukumppanini sen ymmärtää.

Indikaattori: Oman tahdon ilmaiseminen ymmärrettävästi arjen eri kommunikointitilanteissa

-2 En pysty harjoitustilanteessa kysyttäessä ilmaisemaan haluani/toiveeni niin selkeästi, että keskustelukumppanini sen ymmärtäisi.

-1 Pystyn harjoitustilanteissa kysyttäessä ilmaisemaan haluni/toiveeni niin selkeästi, että keskustelukumppanini sen usein miten ymmärtää.

0 Pystyn toistuvissa arkitilanteissa kysyttäessä ilmaisemaan haluni/toiveeni niin selkeästi, että keskustelukumppanini sen usein miten ymmärtää.

+1 Pystyn harvemmin tapahtuvissa arkitilanteissa kysyttäessä ilmaisemaan haluni/toiveeni niin selkeästi, että keskustelukumppanini sen usein miten ymmärtää.

+2 Pystyn uusissa tilanteissa kysyttäessä ilmaisemaan haluni/toiveeni niin selkeästi, että keskustelukumppanini sen usein miten ymmärtää.

Kokonaistavoite: Tulisin paremmin ymmärretyksi.

Tavoite: Katsekontaktin vahvistuminen vuorovaikutustilanteissa terapiatilanteessa (d3350 Kehon kielen tuottaminen)

Indikaattori: Katsekontaktin ottaminen vuorovaikutustilanteessa tutun henkilön kanssa

-2 En ota katsekontaktia

-1 Otan katsekontaktin hyvin harvoin

0 Otan katsekontaktin satunnaisesti

+1 Otan katsekontaktin usein

+2 Otan katsekontaktin lähes aina

Tavoite: Pystyn toimimaan lapsiryhmässä päiväkodissa

Indikaattori: Toisen lapsen pyytäminen leikkiin päiväkotipäivän aikana

-2: En osaa pyytää toista lasta leikkimään kanssani

-1: Osaan aikuisen vahvan tuen avulla pyytää toista lasta leikkimään kanssani

0: Osaan aikuisen pienen tuen avulla pyytää toista lasta leikkimään kanssani

+1: Osaan aikuisen kannustuksen avulla pyytää toista lasta leikkimään kanssani

+2: Osaan pyytää oma-aloitteisesti toista lasta leikkimään kanssani

Kielelliskognitiivisten toimintojen kuntoutus (30 asteikkoa)

Tavoite: Pystyn osallistumaan värileikkiin./Osaan nimetä väripelissä värejä.

Indikaattori: Kuvakirjasta nimeämieni värien lukumäärä

- 2 Nimeän 0–1väriä kuvakirjasta
- 1 Nimeän 2–3 väriä kuvakirjasta
- 0 Nimeän 4–5 väriä kuvakirjasta
- +1 Nimeän 6–7 väriä kuvakirjasta
- +2 Nimeän 8 tai enemmän väriä kuvakirjasta

Tavoite: Pystyn osallistumaan yhteiseen lautapeliin, kun osaan laskea pelissä nopan silmäluvun oikein.

Indikaattori: Esineiden lukumäärän oikein laskeminen

- 2 Osaan laskea kahden esineen lukumäärän oikein
- 1 Osaan laskea kolmen esineen lukumäärän oikein
- 0 Osaan laskea neljän esineen lukumäärän oikein
- +1 Osaan laskea viiden esineen lukumäärän oikein
- +2 Osaan laskea kuuden esineen lukumäärän oikein

Tavoite: Kerron menneestä, tästä hetkestä ja tulevasta

Indikaattori: 12 aikaan liittyvän käsitteen käyttäminen (tänään, huomenna, eilen, aikaisemmin, myöhemmin, 7 viikonpäivää, tänä vuonna, viime vuonna, ensi vuonna) kertoessani tapahtumista (arvioidaan muutaman päivän aikana, että ehtii tulla erilaisia tilanteita sanojen käyttöön)

- 2 En käytä ym. käsitteitä oikein
- 1 Käytän 1–3 ym. käsitettä oikein
- 0 Käytän 4–6 ym. käsitettä oikein
- +1 Käytän 7–9 ym. käsitettä oikein
- +2 käytän 10–12 ym. käsitettä oikein

Tavoite: Kerron asioista

Indikaattori: Kuvasta kertomisen yhteydessä käyttämieni sanaryhmien määrä (esim. esineet, teonsanat, tekijät, laatusanat, tunnesanat tai ajan, paikan ja määrän käsitteet)

- 2 Kertoessani kuvasta käytän yhden sanaryhmän sanoja
- 1 Kertoessani kuvasta käytän kahden sanaryhmän sanoja
- 0 Kertoessani kuvasta käytän kolmen sanaryhmän sanoja
- +1 Kertoessani kuvasta käytän neljän sanaryhmän sanoja
- +2 Kertoessani kuvasta käytän viiden sanaryhmän sanoja

Tavoite: Keskityn tiettyyn toimintaan ja saatan sen loppuun

Indikaattori: Yhteispelin kesto aikuisen kanssa

- 2 Jaksan pelata yhteispeliä alle 10 min
- 1 Jaksan pelata yhteispeliä 10–14 min
- 0 Jaksan pelata yhteispeliä 15–19 min
- +1 Jaksan pelata yhteispeliä 20–24 min
- +2 Jaksan pelata yhteispeliä 25 min tai kauemmin

Kokonaistavoite: Pystyn juttelemaan kaverin kanssa.

Tavoite: Tulen ymmärretyksi, kun kerron asioista.

Indikaattori: Sisältösanojen lukumäärä keskimäärin lauseessa, kun kerron kuvasta

-2 Sanon kuvasta lauseita, joissa on 0–1 sisältösanaa (toi pani ton tosta tonne tolleen)

-1 Sanon kuvasta lauseita, joissa on 2–3 sisältösanaa (peikko pani ton tosta tonne tolleen)

0 Sanon kuvasta lauseita, joissa on 4–5 sisältösanaa (peikko pani pallon tosta laatikkoon)

+1 Sanon kuvasta lauseita, joissa on 6–7 sisältösanaa (peikko pani ison pallon tosta piiloon laatikkoon)

+2 Sanon kuvasta lauseita, joissa on 8 sisältösanaa tai enemmän (ilkeä peikko pani ison pallon tosta piiloon kaikista isoimpaan laatikkoon)

TAI

Tavoite: Tulen ymmärretyksi, kun kerron asioista

Indikaattori: Kieliopillisten ilmiöiden lukumäärä keskimäärin lauseessa, kun kerron kuvasta

-2 Sanon kuvasta sanoja/lauseita, joissa on 0–1 kieliopillista ilmiötä (peikko pallo)

-1 Sanon kuvasta sanoja/lauseita, joissa on 2-3 kieliopillista ilmiötä (peikko laittaa pallon; lauserakenne+taivutus'pallon')

0 Sanon kuvasta sanoja/lauseita, joissa on 4-5 kieliopillista ilmiötä (peikko laittaa pallon tohon tolleen; lauserakenne+taivutus 'pallon'+ kohde taivutettuna 'tohon'+ kuvailutaivutettuna 'tolleen')

+1 Sanon kuvasta sanoja/lauseita, joissa on 6-7 kieliopillista ilmiötä (peikko laittaa ison pallon laukusta tohon tolleen; lauserakenne+taivutus 'pallon'+ kohde taivutettuna 'tohon'+ kuvailutaivutettuna 'tolleen'+ pallon kuvailu 'ison'+mistä 'laukusta')

+2 Sanon kuvasta sanoja/lauseita, joissa on 6-7 kieliopillista ilmiötä (ilkeä peikko laittaa ison pallon laukusta tohon suurimpaan tolleen; lauserakenne+taivutus 'pallon'+ kohde taivutettuna 'tohon'+ kuvailutaivutettuna 'tolleen'+ pallon kuvailu 'ison'+mistä 'laukusta'+ peikon kuvailu 'ilkeä'+adjektiivi taivutettuna'suurimpaan')

Tavoite: Pystyn keskustelemaan lähisuvussa olevasta rakennusprojektista

Indikaattori: Sanojen 'ensimmäinen, toinen, kolmas, neljäs, viides, kuudes, keskimäinen, viimeinen, toiseksi viimeinen, yläpuolella, alapuolella, välissä, ylimmäinen, alimmainen, ennen jotakin' ymmärtäminen arjen keskustelutilanteissa

-2 Ymmärrän 0–2 em. sanoista

-1 Ymmärrän 3–5 em. sanoista

0 Ymmärrän 6–8 em. sanoista

+1 Ymmärrän 9–11 em. sanoista

+2 Ymmärrän 12–15 em. sanoista

Tavoite: Pystyn keskustelemaan tulevista ja menneistä tapahtumista

Indikaattori: aikakäsitteiden ymmärtäminen

('tänään, eilen, huomenna, toissapäivänä, ylihuomenna, tällä viikolla, viime viikolla, ensi viikolla, tässä kuussa, viime kuussa, ensi kuussa)

-2 Ymmärrän enintään yhden aikakäsitteen

-1 Ymmärrän kaksi tai kolme aikakäsitettä

0 Ymmärrän neljä tai viisi aikakäsitettä

+1 Ymmärrän kuusi tai seitsemän aikakäsitettä

+2 Ymmärrän vähintään kahdeksan aikakäsitettä

Kokonaistavoite: Opin lukemaan

Tavoite: Kirjain-äänen -vastaavuuden ymmärtäminen

Indikaattori: Kirjaimia vastaavien äänteiden (max 29) nimeäminen

-2 Osaan nimetä 1–5 kirjainta vastaavat äänteet

-1 Osaan nimetä 6–10 kirjainta vastaavat äänteet

0 Osaan nimetä 11–15 kirjainta vastaavat äänteet

+1 Osaan nimetä 16–20 kirjainta vastaavat äänteet

+2 Osaan nimetä vähintään 21 kirjainta vastaavat äänteet

Kokonaistavoite: Haluan oppia lukemaan

Tavoite: Osaan lukemista edeltäviä asioita

Indikaattori: Kielellisen tietoisuuden osataitojen hallinta (esim. sanojen tavuttaminen rytmittämällä, riimien tunnistaminen kuvatuon avulla, riimien tuotto ilman kuvatukea, alkuäänten tunnistaminen, tavujen yhdistäminen sanaksi)

-2 Osaan yhden osataidon

-1 Osaan kaksi osataittoa

0 Osaan kolme osataittoa

+1 Osaan neljä osataittoa

+2 Osaan viisi osataittoa

Tavoite: Tuottava sanastoni vahvistuu

Indikaattori: oppitunneilla tarvittavan alkuopetuksen matematiikan sanaston käyttäminen (arviointi: opettajan haastattelu)

-2 En osaa käyttää oppitunneilla tarvittavaa alkuopetuksen matematiikan sanastoa

-1 Osaan käyttää kohtalaisesti oppitunneilla tarvittavaa alkuopetuksen matematiikan sanastoa

0 Osaan käyttää melko hyvin oppitunneilla tarvittavaa alkuopetuksen matematiikan sanastoa

+1 Osaan käyttää hyvin oppitunneilla tarvittavaa alkuopetuksen matematiikan sanastoa

+2 Osaan käyttää erittäin hyvin oppitunneilla tarvittavaa alkuopetuksen matematiikan sanastoa

Tavoite: Pystyn juttelemaan suomeksi terapeutin kanssa

Indikaattori: lauseiden kieliopin norminmukaisuus tyypillisesti terapeutin arvioimana

-2 Tuotan suomeksi lauseita, jotka eivät ole kieliopillisesti norminmukaisia

-1 Tuotan suomeksi lauseita, jotka ovat hivenen kieliopillisesti norminmukaisia

0 Tuotan suomeksi lauseita, jotka ovat osin kieliopillisesti norminmukaisia

+1 Tuotan suomeksi lauseita, jotka ovat pääosin kieliopillisesti norminmukaisia

+2 Tuotan suomeksi lauseita, jotka ovat täysin kieliopillisesti norminmukaisia

Tavoite: Lastenlapset ymmärtävät minua

Indikaattori: Sanojen sijamuotopäätteiden tuottaminen itsearvioituna

-2 En taivuta sanoja, vaan sanat esiintyvät yleensä perusmuodoissaan

-1 Käytän yleensä yhtä sijamuotopäätettä ilmaisussani

0 Käytän yleensä kahta eri sijamuotopäätettä ilmaisussani

+1 Käytän yleensä kolmea eri sijamuotopäätettä ilmaisussani

+2 Käytän yleensä neljää tai sitä useampaa sijamuotopäätettä ilmaisussani

Tavoite: Pystyn osallistumaan keskusteluun kertomalla myös omista asioistani

Indikaattori: Yksityiskohtien lukumäärä menneen tapahtuman kerronnassa

- 2 En pysty kertomaan menneestä tapahtumasta yhtään yksityiskohtaa
- 1 Pystyn kertomaan jostakin menneestä tapahtumasta yhden yksityiskohtan
- 0 Pystyn kertomaan jostakin menneestä tapahtumasta kaksi yksityiskohtaa
- +1 Pystyn kertomaan jostakin menneestä tapahtumasta kolme yksityiskohtaa
- +2 Pystyn kertomaan jostakin menneestä tapahtumasta neljä tai enemmän yksityiskohtaa

Tavoite: Pystyn lähtemään kotoa oikeaan aikaan koska osaan kellonajat

Indikaattori: Kellonaikojen käsitteiden "tasan", "puoli", "yli" ja "vaille" hallinta

- 2 En osaa kellonaikoja
- 1 Osaan yhden kellonaikaan liittyvän käsitteen
- 0 Osaan kaksi kellonaikaan liittyvää käsitettä
- +1 Osaan kolme kellonaikaan liittyvää käsitettä
- +2 Osaan neljä kellonaikaan liittyvää käsitettä

Kokonaistavoite: Pystyn kertomaan asioista sujuvasti (b16710 puhuttuun kieleen liittyvät mielen toiminnot)

Tavoite: Osaan nimetä tuttuja asioita kertoessani kuvista tai kokemuksistani

Indikaattori: mietittävien sanojen lukumäärä/terapiatuokio

- 2 Joudun miettimään vähintään 7 sanaa 45 min terapiatuokion aikana
- 1 Joudun miettimään 5–6 sanaa 45 min terapiatuokion aikana
- 0 Joudun miettimään 3–4 sanaa 45 min terapiatuokion aikana
- +1 Joudun miettimään 1–2 sanaa 45 min terapiatuokion aikana
- +2 En joudu miettimään sanoja, vaan kerrontani on sujuvaa

Kokonaistavoite: Pystyn ilmaisemaan itseäni

Tavoite: Minulla on sanoja asioiden kertomiseen ja ymmärtämiseen

Indikaattori: Päiväkotisanaston nimeäminen X-materiaalista

- 2 Osaan nimetä 11–15/35 päiväkotiin liittyvää sanaa
- 1 Osaan nimetä 16–20/35 päiväkotiin liittyvää sanaa.
- 0 Osaan nimetä 21–25/35 päiväkotiin liittyvää sanaa.
- +1 Osaan nimetä 26–30/35 päiväkotiin liittyvää sanaa.
- +2 Osaan nimetä 31–35/35 päiväkotiin liittyvää sanaa.

Kokonaistavoite: Pystyn osallistumaan kotona ruokapöytäkeskusteluun

Tavoite: Ilmaisun pituus kasvaa

Indikaattori: Lausepituus harjoittelutilanteessa kerrontatehtävässä

- 2 Lauseeni ovat harjoittelutilanteessa parhaimmillaan 2-sanaisia
- 1 Lauseeni ovat harjoittelutilanteessa parhaimmillaan 3-sanaisia
- 0 Lauseeni ovat harjoittelutilanteessa parhaimmillaan 4-sanaisia
- +1 Lauseeni ovat harjoittelutilanteessa parhaimmillaan 5-sanaisia
- +2 Lauseeni ovat harjoittelutilanteessa parhaimmillaan 6-sanaisia

Kokonaistavoite: Osaan keskustella asioista suomeksi

Tavoite: Osaan käyttää olla-verbiä suomenkielisissä lauseissa

Indikaattori: Olla-verbin käyttäminen

- 2 En käytä olla-verbiä lauseessa predikaattina
- 1 Käytän olla-verbiä lauseessa predikaattina harvoin
- 0 käytän olla-verbiä lauseessa predikaattina joskus
- +1 käytän olla-verbiä lauseessa predikaattina yleensä
- +2 käytän olla-verbiä lauseessa predikaattina aina

Tavoite: Pystyn kertomaan kotona, mikä minua harmittaa, surettaa tai mistä olen iloinen

Indikaattori: kuvista nimettyjen tunteiden lukumäärä

- 2 En osaa nimetä yhtään tunnetta (esim. ilo, suru, pelko, viha, inho, hämmästys, riemu).
- 1 Osaan nimetä kuvista 1–2 tunnetta
- 0 Osaan nimetä kuvista 3–4 tunnetta
- +1 Osaan nimetä kuvista 5–6 tunnetta
- +2 Osaan nimetä kuvista vähintään 7 tunnetta

Tavoite: Pystyn keskustelemaan paremmin

Indikaattori: Aikuisen lukiessa minulle kuvakirjaa tai näyttäessä kuvia tabletilla aikuisen esittämiin "kuka?" -kysymyksiin vastaaminen

- 2 En osaa vastata minulle esitettyihin "kuka?"-kysymyksiin.
- 1 Osaan joskus vastata minulle esitettyihin "kuka?"-kysymyksiin.
- 0 Osaan tavallisimmin vastata minulle esitettyihin "kuka?"-kysymyksiin.
- 1 Osaan lähes aina vastata minulle esitettyihin "kuka?"-kysymyksiin.
- 2 Osaan aina vastata minulle esitettyihin "kuka?"-kysymyksiin.

Tavoite: Osaan kertoa päiväkodissa tarkemmin asioista

Indikaattori: Sijaintikäsitteen hallinta kerrontatilanteessa puheterapiassa.

- 2 En hallitse yhtään sijaintikäsitettä.
- 1 Hallitsen yhden sijaintikäsitteen.
- 0 Hallitsen kaksi sijaintikäsitettä.
- +1 Hallitsen kolme sijaintikäsitettä.
- +2 Hallitsen neljä sijaintikäsitettä.

Tavoite: Löydän sanoja paremmin ja kertominen helpottuu

Indikaattori: Nimeän harjoitustilanteessa yläkäsitteitä

- 2 En osaa nimetä yläkäsitteitä
- 1 Osaan nimetä yhden yläkäsitteen
- 0 Osaan nimetä kaksi yläkäsitettä
- +1 Osaan nimetä kolme yläkäsitettä
- +2 Osaan nimetä neljä yläkäsitettä

Tavoite: Kirjoitan paremmin, koska oikeinkirjoitusvirheeni vähenevät.

Indikaattori: Tavutuksen käyttäminen apuna kirjoittaessa

- 2 En koskaan käytä tavuttamista apuna sanojen kirjoittamisessa
- 1 Käytän harvoin tavuttamista apuna sanojen kirjoittamisessa
- 0 Käytän joskus tavuttamista apuna sanojen kirjoittamisessa
- +1 Käytän usein tavuttamista apuna sanojen kirjoittamisessa
- +2 Käytän aina tavuttamista apuna sanojen kirjoittamisessa

Tavoite: Osaan vastata kuulemastani lyhyestä tarinasta X esitettyihin kuvakorteilla tuettuihin kysymyksiin (kuka? milloin? missä? miten tarina alkaa? mitä sitten tapahtuu? miltä tuntui? miten tarina päättyi? jne).

Indikaattori: Adekvaatin vastauksen antaminen kuullun kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

-2: Vastaan 0–1 kysymykseen kuulemani kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

-1 Vastaan 2–3 kysymykseen kuulemani kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

0 Vastaan 4–5 kysymykseen kuulemani kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

+1 Vastaan 6–7 kysymykseen kuulemani kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

+2 Vastaan 8 tai useampaan kysymykseen kuulemani kertomuksen ja vihjekorttien perusteella

Kokonaistavoite: Oppimisedellytykseni vahvistuvat

Tavoite: Pystyn keskittymään tehtäviin ja tekemään ne rauhassa terapiatuokion aikana (b140 tarkkaavaisuustoiminnot)

Indikaattori: Keskittymiseen ja tehtävien tekemiseen tarvittavan tuen määrä terapiatilanteessa

-2 Tehtävien tekeminen ei onnistu tuettunakaan

-1 Tehtävien tekeminen onnistuu kolmen tukikeinon (kuvatuki, sanalliset ohjeet, aikuisen läsnäolo) avulla

0 Tehtävien tekeminen onnistuu kahden tukikeinon avulla

+1 Tehtävien tekeminen onnistuu yhden tukikeinon avulla

+2 Tehtävien tekeminen onnistuu ilman tukikeinoja

Tavoite: Ymmärrän paremmin minulle annettuja ohjeita

Indikaattori: Sijainti- ja tilakäsitteiden hallinta perus- ja taivutetussa muodossa (ensimmäinen, toinen, viimeinen, vieressä, edessä, takana, ylhäällä, alhaalla, välissä, alla, päällä, läpi, ohi, keskellä, seuraava) terapiatilanteessa

-2: Hallitsen 1–3 käsitettä

-1: Hallitsen 4–6 käsitettä

0: Hallitsen 7–9 käsitettä

+1: Hallitsen 10–12 käsitettä

+2: Hallitsen 13–15 käsitettä

Tavoite: Puheilmaisuni paranee

Indikaattori: Tuen määrä kun kerron päiväkotipäivästä vanhemmille

-2 En osaa kertoa päiväkotipäivästäni kuvapäiväkirjan avulla edes tuettuna

-1 Osaan kertoa päiväkotipäivästäni kuvapäiväkirjan avulla vahvalla tuella (esim. vanhempi kysyy kuvista kysymyksiä)

0 Osaan kertoa päiväkotipäivästäni kuvapäiväkirjan avulla keskimääräisellä tuella (esim. vanhempi osoittaa kuvia)

+1 Osaan kertoa päiväkotipäivästäni kuvapäiväkirjan avulla pienellä tuella (esim. vanhempi avaa oikean sivun)

+2 Osaan kertoa päiväkotipäivästäni kuvapäiväkirjan avulla ilman tukea

Tavoite: Ymmärrän paremmin lukemaani tekstiä

Indikaattori: Tarinan X lukeminen ja siitä laadittuun 20 kysymykseen vastaaminen

-2 Osaan vastata 3–5 kysymykseen

-1 Osaan vastata 6–8 kysymykseen

0 Osaan vastata 9–11 kysymykseen

+1 Osaan vastata 12–14 kysymykseen

+2 Osaan vastata 15 kysymykseen tai enemmän

Äänen hoito ja kuntoutus (13 asteikkoa)

Kokonaistavoite: Pystyn puhumaan, vaikka minulla on trakeostomia (edellytys tälle on mm. kuffi tyhjän olemisen onnistuminen)

Tavoite: Pystyn olemaan kuffi tyhjänä

Indikaattori: kuffi tyhjänä olemisen kesto

-2 Pystyn olemaan kuffi tyhjänä 0-2 minuuttia

-1 Pystyn olemaan kuffi tyhjänä 3-4 minuuttia

0 Pystyn olemaan kuffi tyhjänä 5-6 minuuttia

+1 Pystyn olemaan kuffi tyhjänä 7-8 minuuttia

+2 Pystyn olemaan kuffi tyhjänä 9-10 minuuttia

Tavoite: Äänen tuottaminen

Indikaattori: Kuffi tyhjänä onnistuvien äänentuottotapojen lukumäärä

-2 En pysty tuottamaan ääntä

-1 Pystyn tuottamaan ääntä yhdellä tavalla

0 Pystyn tuottamaan ääntä kahdella eri tavalla

+1 Pystyn tuottamaan ääntä kolmella eri tavalla (Esimerkiksi vokaaliääntä, m-muminaa ja tavun)

+2 Pystyn tuottamaan ääntä neljällä eri tavalla

Tavoite: Tulen ymmärretyksi puheellani (taustalla asiakkaalla on äänihuulihalvaus ja trakeostomia)

Indikaattori: Puheen tuottaminen parhaimmillani

-2 Puhun kuiskaten

-1 Puhun välillä puhumaan kuiskaten, välillä ääneen

0 Puhun pienellä ääneen (kuulija lähellä)

+1 Puhun tavallisella äänellä

+2 Puhun hieman voimistetulla äänellä

Kokonaistavoite: Itseilmaisu totaalikommunikaation keinoin: viittomin, kuvin, puheen avulla

Tavoite: Ilmavirran suuntaaminen suun kautta äänentuottoa ja puhetta varten

Indikaattori: Vokaalien tuottaminen (a,e,i,o,u,y,ä,ö).

-2 Tuotan jonkinlaista ääntöä

-1 Tuotan 1–2 suomen kielen vokaalia

0 Tuotan 3–4 suomen kielen vokaalia

+1 Tuotan 5–6 suomen kielen vokaali

+2 Tuotan 7–8 suomen kielen vokaalia

Kokonaistavoite: Pystyn juttelemaan toisten kanssa

Tavoite: Puheeni ymmärrettävyys paranee

Indikaattori: äänen voimistaminen

-2 En muista voimistaa ääntäni

-1 Muistan äänen voimistamisen kahden kesken keskustellessa

0 Muistan äänen voimistamisen pienessä ryhmässä

+1 Muistan äänen voimistamisen isossa ryhmässä

+2 Muistan äänen voimistamisen puhelimesa puhuessani

Puhemotoristen toimintojen kuntoutus (36 asteikkoa)

Kokonaistavoite: Puheselkeyden ja hengitystuen parantuminen puhumisen aikana.

Tavoite: Hengitystuen voimakkuus on hyvä.

Indikaattori: Kokemus omasta hengityskapasiteetista

-2 Hengityskapasiteettini on heikko (esim. joudun käyttämään vain lyhyitä ilmauksia)

-1 Hengityskapasiteettini on tyydyttävä

0 Hengityskapasiteettini on kohtalainen (esim. voin puhua haluamani mittaisia ilmauksia)

+1 Hengityskapasiteettini on hyvä

+2 Hengityskapasiteettini on kiitettävä (esim. voin kevyesti hyräillä laulun pätkää)

TAI

Tavoite: Hengitystuen voimakkuus on hyvä.

Indikaattori: Ilmaisun pituus

-2 Pystyn tuottamaan 1–2 sanan ilmauksia yhdellä hengityksellä

-1 Pystyn tuottamaan 3–4 sanan ilmauksia yhdellä hengityksellä

0 Pystyn tuottamaan 5–6 sanan ilmauksia yhdellä hengityksellä

+1 Pystyn tuottamaan 7–8 sanan ilmauksia yhdellä hengityksellä

+2 Pystyn tuottamaan 9–10 sanan ilmauksia yhdellä hengityksellä

Kokonaistavoite: puheentuoton tarkentuminen, että pystyisin ilmaisemaan tunteeni ja tahtoni ja tulisin ymmärretyksi.

Tavoite: Puheen äänteellinen tarkentuminen (Harjoiteltavat äänteet /k,p,t/ (riittävän voiman saaminen), /m,v,l/ (huulten ja kielen toiminta), pyöreät vokaali (huulion pyöristäminen).

Indikaattori: Ilmaisun äänneinventaarin laajuus parhaimmillaan

-2 Tuotan tarkasti kaksiäänteisen ilmaisun

-1 Tuotan tarkasti kolmiäänteisen ilmaisun

0 Tuotan tarkasti neljä-äänteisen ilmaisun

+1 Tuotan tarkasti viisiäänteisen ilmaisun

+2 Tuotan tarkasti kuusiäänteisen tai pidemmän ilmaisun

Tavoite: Tulen ymmärretyksi (etenevä sairaus taustalla)

Indikaattori: Puheenselvennyskeinojen käytön toteutuminen arjen kommunikointitilanteissa puolison kanssa

-2 Käytän puheenselvennyskeinoja todella harvoin

-1 Käytän puheenselvennyskeinoja harvoin

0 Käytän puheenselvennyskeinoja vaihtelevasti

+1 Käytän puheenselvennyskeinoja useimmiten

+2 Käytän puheenselvennyskeinoja aina

Tavoite: Puheen säilyminen ymmärrettävänä (taustalla etenevä sairaus)

Indikaattori: Kokemus siitä, kuinka usein puheestani saa selvää

-2 Puheestani ei juurikaan saa selvää

-1 Puheestani saa selvää joskus

0 Puheestani saa selvää yleensä

+1 Puheestani saa selvää lähes aina

+2 Puheestani saa selvää aina

Tavoite: Kommunikoin itsenäisesti eskarissa

Indikaattori: Aikuisen selvittely- ja tulkkausavun tarve

-2 Tarvitsen useita kertoja päivässä aikuisen tulkkausapua

-1 Tarvitsen kerran päivässä aikuisen tulkkausapua

0 Tarvitsen muutaman kerran viikossa aikuisen tulkkausapua

+1 Tarvitsen kerran kahdessa viikossa aikuisen tulkkausapua

+2 Tarvitsen satunnaisesti aikuisen tulkkausapua

Tavoite: Ilmaisen itseäni puheella selkeästi

Indikaattori: Ymmärrettyjen lauseiden osuus puheestani eskarissa

-2 Puheestani saa selvää 25–39 % sanomistani lauseista

-1 Puheestani saa selvää 40–54 % sanomistani lauseista

0 Puheestani saa selvää 55–69 % sanomistani lauseista

+1 Puheestani saa selvää 70–84 % sanomistani lauseista

+2 Puheestani saa selvää 85 % tai enemmän sanomistani lauseista

Tavoite: Puheeni selkiintyy

Indikaattori: Kaksikonsonanttisten sanojen tuotto sanatasolla (äänneparien seurantalomakkeen sanat)

-2 Sanon äännepareja sisältävistä seurantalomakkeen sanoista alle 40 % oikein

-1 Sanon äännepareja sisältävistä seurantalomakkeen sanoista 40–49 % oikein

0 Sanon äännepareja sisältävistä seurantalomakkeen sanoista 50–59 % oikein

+1 Sanon äännepareja sisältävistä seurantalomakkeen sanoista 60–69 % oikein

+2 Sanon äännepareja sisältävistä seurantalomakkeen sanoista yli 70 % oikein

Tavoite: Puheen selkeytyminen

Indikaattori: Tavunloppuisen /k/-konsonantin tuottamisen onnistuminen harjoitustilanteessa

-2 En onnistu tuottamaan tavunloppuista konsonanttia

-1 Onnistun tuottamaan tavunloppuisen konsonantin tavutasolla

0 Onnistun tuottamaan tavunloppuisen konsonantin sanatasolla

+1 Onnistun tuottamaan tavunloppuisen konsonantin lyhyissä lauseissa

+2 Onnistun tuottamaan tavunloppuisen konsonantin pitkissä lauseissa

Tavoite: Osaan tarkentaa puhettani arjen tilanteissa

Indikaattori: Puheen tarkentamiseen käytetty mallittaminen harjoitustilanteessa

-2 Osaan tarkentaa puhettani yhtäaikaisen hidastetun mallin avulla

-1 Osaan tarkentaa puhettani yhtäaikaisen mallin avulla

0 Osaan tarkentaa puhettani hidastetun mallin avulla

+1 Osaan tarkentaa puhettani viivästetyn mallin avulla

+2 Osaan tarkentaa puhettani ilman mallia

TAI

Indikaattori: Puheen tarkentaminen harjoitustilanteessa

-2 Osaan tarkentaa puhettani tavutasolla

-1 Osaan tarkentaa puhettani sanatasolla

0 Osaan tarkentaa puhettani lyhyissä lauseissa

+1 Osaan tarkentaa puhettani pitkissä lauseissa

+2 Osaan tarkentaa puhettani kertovassa puheessa

Tavoite: Puheeni on niin selkeää, että toiset saavat siitä selvää

Indikaattori: Puheen epäselvyydestä johtuvien väärinkäsitysten lukumäärä päivässä

-2 Puheeni epäselvyys aiheuttaa usein väärinkäsityksiä

-1 Puheeni epäselvyys aiheuttaa aika usein väärinkäsityksiä

0 Puheeni epäselvyys aiheuttaa silloin tällöin väärinkäsityksiä

+1 Puheeni epäselvyys aiheuttaa harvoin väärinkäsityksiä

+2 Puheeni epäselvyys ei juurikaan aiheuta väärinkäsityksiä

TAI

Tavoite: Puheeni on niin selkeää, että toiset saavat siitä selvää

Indikaattori: Oman puheen korjauskeinojen käyttö

-2 En käytä mitään keinoja oman puheeni selkeyttämiseen, vaikka tarvetta olisi

-1 Tarvittaessa käytän harvoin keinoja puheeni selkeyttämiseen

0 Tarvittaessa käytän silloin tällöin keinoja puheeni selkeyttämiseen

+1 Tarvittaessa käytän usein keinoja puheeni selkeyttämiseen

+2 Tarvittaessa käytän aina keinoja puheeni selkeyttämiseen

TAI

Tavoite: Puheeni on niin selkeää, että toiset saavat siitä selvää

Indikaattori: Käytössäni olevat keinot puheen selkeyttämiseen

-2 Minulla ei ole käytössä yhtään puheen selkeyttämisen keinoa

-1 Minulla on käytössä 1 puheen selkeyttämisen keino

0 Minulla on käytössä 2 puheen selkeyttämisen keinoa

+1 Minulla on käytössä 3 puheen selkeyttämisen keinoa

+2 Minulla on käytössä 4 puheen selkeyttämisen keinoa

TAI

Tavoite: Puheeni on niin selkeää, että toiset saavat siitä selvää

Indikaattori: Oma kokemukseni puheeni laadusta

-2 Puheeni on täysin epäselvää

-1 Puheeni on lähes ymmärrettävää

0 Puheeni on ymmärrettävää

+1 Puheeni on selkeää

+2 Puheeni on erittäin selkeää

Tavoite: Puheeni selkeytyy

Indikaattori: /k/-äänteen tuottamisen onnistuminen niin, että läheinen vokaali ääntyy soinnillisena eikä kuiskauksena harjoitustilanteessa

-2 /k/-äänne onnistuu itsenäisenä motorisena liikkeenä

-1 /k/-äänne onnistuu VC/CV-tavussa

0 /k/-äänne onnistuu kolmesta tai useammasta äänneestä koostuvassa tavussa.

+1 /k/-äänne onnistuu kahden tavun yhdistelmässä.

+2 /k/-äänne onnistuu kolmen tai useamman tavun yhdistelmässä

Tavoite: Opin puhumaan

Indikaattori: Konsonantin tuottaminen puheterapian aikana harjoitustilanteessa

-2 En osaa tuottaa konsonantteja

-1 Osaan tuottaa konsonantin irrallisena äänenä

0 Osaan yhdistää yhden konsonantin vokaaliin

+1 Osaan yhdistää kaksi eri konsonanttia vokaaliin

+2 Osaan yhdistää kolme eri konsonanttia vokaaliin

Kokonaistavoite: puhuminen

Tavoite: Puheeni on selkeää.

Indikaattori: Sananalkuisten konsonanttien onnistuminen kerrontatehtävästä havainnoituna Alkumittauksessa sananalkuinen konsonantti onnistuu 10/21 sanoista oikein

- 2 Sananalkuinen konsonantti onnistuu minulla alle 50 % sanoista oikein
- 1 Sananalkuinen konsonantti onnistuu minulla 50–64 % sanoista oikein
- 0 Sananalkuinen konsonantti onnistuu minulla 65–79 % sanoista oikein
- +1 Sananalkuinen konsonantti onnistuu minulla 80–94 % sanoista oikein
- +2 Sananalkuinen konsonantti onnistuu minulla vähintään 95 % sanoista oikein

Kokonaistavoite: pystyn mahdollisimman pitkään kommunikoidaan puheella (etenevä sairaus)

Tavoite: Minulla on käytössä erilaisia keinoja tukea puhettani

Indikaattori: Kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinojen käyttäminen

- 2 Käytän todella harvoin (0–2 kertaa viikossa) kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinoja
- 1 Käytän harvoin (3–5 kertaa viikossa) kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinoja
- 0 Käytän silloin tällöin (6–8 kertaa viikossa) kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinoja
- +1 Käytän usein (9–11 kertaa viikossa) kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinoja
- +2 Käytän todella usein (12 kertaa viikossa tai useammin) kasvojen ja puhe-elinten rentoutuskeinoja

Tavoite: Osaan tuottaa S-äänteen puheessa

Indikaattori: /s/-äänteen tuottaminen erilaisissa äänneyhdistelmissä

- 2 Osaan tuottaa siihenää erillisenä
- 1 Osaan yhdistää siihenän vokaaliin (esim. saa)
- 0 Osaan tuottaa siihenän vokaalien keskellä (esim. isi)
- +1 Osaan tuottaa siihenän muutamassa konsonanttiyhtymässä
- +2 Osaan tuottaa siihenän kaikissa äänneyhdistelmissä

Tavoite: Kaverit ymmärtävät mitä sanon

Indikaattori: Uusien konsonanttiyhtymien tuottaminen harjoitussanoissa 80 % yrityksistä terapiatilanteessa (huom. Lähtötaso dokumentoitava selvästi)

- 2 Osaan tuottaa yhden uuden konsonanttiyhtymän
- 1 Osaan tuottaa kaksi uutta konsonanttiyhtymää
- 0 Osaan tuottaa kolme uutta konsonanttiyhtymää
- +1 Osaan tuottaa neljä uutta konsonanttiyhtymää
- +2 Osaan tuottaa viisi uutta konsonanttiyhtymää

Tavoite: Puheilmaisuni selkiytyy niin, että tulen arjen tilanteissa paremmin ymmärretyksi.

Indikaattori: Kaikista läheisimpien ihmisten lisäksi myös vieraammat aikuiset saavat puheestani selvää (arviointi: esimerkiksi kyselylomake)

- 2 Vieraammat aikuiset eivät saa juurikaan puheestani selvää
- 1 Vieraammat aikuiset saavat jonkin verran puheestani selvää
- 0 Vieraammat aikuiset saavat melko hyvin puheestani selvää
- +1 Vieraammat aikuiset saavat hyvin puheestani selvää
- +2 Vieraammat aikuiset ymmärtävät puhettani täysin

Tavoite: Minua ymmärretään

Indikaattori: Vanhempien kokemus siitä, minkä verran he ymmärtävät puhettani X-tilanteessa (arviointi: vanhempien kokemus tai VAS-jana)

- 2 Vanhemmat ymmärtävät n. 51–60 % puheestani X-tilanteessa
  - 1 Vanhemmat ymmärtävät n. 61–70 % puheestani X-tilanteessa
  - 0 Vanhemmat ymmärtävät n. 71–80 % puheestani X-tilanteessa
  - +1 Vanhemmat ymmärtävät n. 81–90 % puheestani X-tilanteessa
  - +2 Vanhemmat ymmärtävät n. 91–100 % puheestani X-tilanteessa
- TAI
- 2 Vanhemmat ymmärtävät joskus puhettani X-tilanteessa
  - 1 Vanhemmat ymmärtävät melko usein puhettani X-tilanteessa
  - 0 Vanhemmat ymmärtävät usein puhettani X-tilanteessa
  - +1 Vanhemmat ymmärtävät lähes aina puhettani X-tilanteessa
  - +2 Vanhemmat ymmärtävä aina puhettani X-tilanteessa

Indikaattori voisi olla myös: Sisaruksien/isovanhempien/päiväkodin omahoitajan/ikätoverien/kummien/serkun kokemus siitä, minkä verran he ymmärtävät puhettani X-tilanteessa

TAI

Puolison/lasten/kalakaverin/puheterapeutin kokemus siitä, minkä verran he ymmärtävät puhettani X-tilanteessa (koti, puhelin, kauppa, lääkärissä käynti tms)

TAI

Indikaattori: Ymmärretyksi tuleminen kauppareissulla/Tilanteessa X

- 2 En tule koskaan ymmärretyksi
- 1 Tulen harvoin ymmärretyksi
- 0 Tulen joskus ymmärretyksi
- +1 Tulen yleensä ymmärretyksi
- +2 Tulen aina ymmärretyksi

Asteikossa voi myös käyttää sanoja: tyypillisesti, usein, joskus, harvoin, ei koskaan

Tavoite: Uskallan osallistua ryhmätuokiolla kun puhun paremmin

Indikaattori: Vokaalialkuisten sanojen tuottaminen harjoituksissa

- 2 Vokaalialkuisten sanojen tuotto ei onnistu koskaan (Vokaalia ennen tulee ylimääräinen konsonantti)
- 1 Vokaalialkuisten sanojen tuotto onnistuu hyvin harvoin
- 0 Vokaalialkuisten sanojen tuotto onnistuu joskus
- +1 Vokaalialkuisten sanojen tuotto onnistuu yleensä
- +2 Vokaalialkuisten sanojen tuotto onnistuu aina

Tavoite: Tulen aikaisempaa paremmin ymmärretyksi kun puheeni on selkeämpää

Indikaattori: Kahden eri konsonantin (M, P, T, K, N, V ja J) yhdistäminen harjoitelluissa sanoissa sanatasolla (esim. ka-na, mo-po, ti-pu)

- 2 Kahden eri konsonantin yhdistely ei onnistu
- 1 Kahden eri konsonantin yhdistely onnistuu hyvin harvoin
- 0 Kahden eri konsonantin yhdistely onnistuu joskus
- +1 Kahden eri konsonantin yhdistely onnistuu yleensä
- +2 Kahden eri konsonantin yhdistely onnistuu aina

Tavoite: Tutin käytöstä luopuminen

Indikaattori: Tutin käyttäminen kotona

-2 Käytän tuttia lähes koko ajan

-1 Käytän tuttia siirtymätilanteissa

0 Käytän tuttia joka kerta nukkumaan mennessä (päiväunet ja yöunet)

+1 Käytän tuttia joskus nukkumaan mennessäni

+2 En käytä tuttia enää ollenkaan

Kokonaistavoite: Pystyn kertomaan asioistani

Tavoite: Toiset ymmärtävät puhettani

Indikaattori: Äiti (tai joku muu sovittu henkilö esim päiväkodissa omahoitaja tai aikuisella puoliso) ymmärtää määritellyt lauseet

-2 Äiti (tai joku muu sovittu henkilö,) ymmärtää puheestani alle 20 %

-1 Äiti ymmärtää puheestani 21–40 %

0 Äiti ymmärtää puheestani 41–60 %

+1 Äiti ymmärtää puheestani 61–80 %

+2 Äiti ymmärtää puheestani yli 81 %

Kokonaistavoite: Oman puheeni selkiytyminen

Tavoite: Osaan havainnoida omaa puhettani, jotta pystyn korjaamaan sitä

Indikaattori: oman puheen korjausyritysten lukumäärä

-2 En yritä korjata puhettani

-1 Yritän korjata puhettani harvoin

0 Yritän korjata puhettani silloin tällöin

1 Yritän korjata puhettani usein

2 Yritän korjata puhettani hyvin usein

Kokonaistavoite: Oman puheeni selkiyttäminen

Tavoite: /s/-äänteen tuottaminen

Indikaattori: /s/-äänteen tuottamisen onnistuminen sanatasolla harjoituksessa vokaalien välissä

-2 En tuota /s/-äännettä sanatasolla harjoituksissa vokaalien välissä

-1 Tuotan /s/-äänteen sanatasolla harjoituksissa vokaalien välissä vain muistutettuna

0 Tuotan /s/-äänteen sanatasolla harjoituksissa vokaalien välissä silloin tällöin spontaanisti

+1 Tuotan /s/-äänteen sanatasolla harjoituksissa vokaalien välissä usein spontaanisti

+2 Tuotan /s/-äänteen sanatasolla harjoituksissa vokaalien välissä täysin spontaanisti

Tavoite: Pystyn osallistumaan puheella päiväkodin toimintaan

Indikaattori: Kuulijan (esim. vanhempi, omahoitaja tms) ymmärtämä osuus lapsen puheesta

-2 Kuulija ymmärtää puheestani alle 20 %

-1 Kuulija ymmärtää puheestani alle 21–40 %

0 Kuulija ymmärtää puheestani 41–60 %

+1 Kuulija ymmärtää puheestani 61–80 %

+2 Kuulija ymmärtää puheestani yli 81 %

Tavoite: tulisin paremmin ymmärretyksi sosiaalisissa tilanteissa, koska osaan sanoa /r/-äänteen (b320 ääntämistoiminnot)

Indikaattori: kielenkärkitäryisen /r/-äänteen tuottamisen vaiheet

- 2 Osaan sanoa napakan DN-äänteen
- 1 Osaan sanoa /r/-äänteen /d/:n avulla
- 0 Osaan sanoa /r/-äänteen yksittäisenä äänteenä
- +1 Osaan yhdistää /r/-äänteen vokaaleihin
- +2 Osaan sanoa /r/-äänteen yksittäisissä helpoissa sanoissa

Kokonaistavoite: Puheeni selkeytyy

Tavoite: Opिन hahmottamaan sanojen rakenteita ja tavuttamaan kuulemani sanan.

Indikaattori: Sellaisen sanan pituus, jonka parhaimmillani pystyn jakamaan tavuiksi terapiassa

- 2 Sanarytmien löytäminen ja tavuttaminen ei onnistu minulta ollenkaan
- 1 Osaan jakaa tavuiksi 1–2 tavuiset sanat
- 0 Osaan jakaa tavuiksi 3–4-tavuiset sanat
- +1 Osaan jakaa tavuiksi 5–6 tavuiset sanat
- +2 Osaan jakaa tavuiksi 7-tavuiset ja pidemmät sanat

Tavoite: Puheeni selkeytyminen

Indikaattori: Minulle tehdyn lottopelin sanojen lausuminen oikein pelitilanteessa puheterapeutin kanssa

- 2: Osaan tuottaa 0–20 % lottopelin sanoista itse
- 1: Osaan tuottaa 21–40 % lottopelin sanoista itse
- 0: Osaan tuottaa 41–60 % lottopelin sanoista itse
- +1: Osaan tuottaa 61–80 % lottopelin sanoista itse
- +2: Osaan tuottaa 81–100 % lottopelin sanoista itse

Tavoite: Suualueen motoriikan parantuminen, jotta puhe selkeytyy

Indikaattori: Huulien yhdessä pitäminen purkkaa purressa

- 2: Osaan pitää huulet yhdessä alle 1 min purkkaa purressa
- 1: Osaan pitää huulet yhdessä 1–2 min purkkaa purressa
- 0: Osaan pitää huulet yhdessä 3–4 min purkkaa purressa
- +1: Osaan pitää huulet yhdessä 5–6 min purkkaa purressa
- +2: Osaan pitää huulet yhdessä 7 minuuttia tai enemmän purkkaa purressa

Syömis- ja nielemistoimintojen kuntoutus (9 asteikkoa)

Kokonaistavoite: Syönti pysyy turvallisena

Tavoite: Pureskelun onnistuminen

Indikaattori: syötävän koostumus, jonka pureskelu onnistuu

-2 Minkään pureskelu ei onnistu

-1 Pehmeiden pureskelu onnistuu (esim. keitetty peruna, keitetyt vihannekset)

0 Hieman vastusta antavan pureskelu onnistuu (esim. voileipäkeksi)

+1 Sekakoostumus pureskelu onnistuu (esim. tomaatti tai appelsiinilohkot)

+2 Kovien pureskelu onnistuu (esim. raaka porkkana, sitkeä liha)

Tavoite: Pystyn syömään karkeampaa ruokaa

Indikaattori: Siedän keltaista purutuubia suussani

-2 Siedän purutuubin huulilleni

-1 Siedän purutuubin suupieleen

0 Siedän purutuubin kulmahampaiden väliin

+1 Siedän purutuubin etummaisten poskihampaiden väliin

+2 Siedän purutuubin takimmaisten poskihampaiden väliin

TAI

Indikaattori: Keltaisen purutuubin pureminen harjoitustilanteessa

-2 Puren purutuubia 1–2 naksautusta

-1 Puren purutuubia 3–4 naksautusta

0 Puren purutuubia 5–6 naksautusta

+1 Puren purutuubia 7–8 naksautusta

+2 Puren purutuubia 9–10 naksautusta

Tavoite: Ruokaileminen itsenäisesti ilman että avustaja muistuttaa oikeasta suupalan koosta.

Indikaattori: Muistutusten määrä yksittäisen ruokailukerran aikana

-2 Tarvitsen muistutusta 100–81 % ruokailuajasta

-1 Tarvitsen muistutusta 80–61 % ruokailuajasta

0 Tarvitsen muistutusta 60–41 % ruokailuajasta

+1 Tarvitsen muistutusta 40–21 % ruokailuajasta

+2 Tarvitsen muistutusta 20–0 % ruokailuajasta

Tavoite: Suun kautta ruokailu

Indikaattori: Suun kautta syödyn ruuan määrä

-2 Saan ruuan PEG:n kautta

-1 Syön pienen osan ravinnosta suun kautta

0 Syön puolet ravinnosta suun kautta

+1 Syön yli puolet ravinnosta suun kautta

+2 Syön kaiken ravinnon suun kautta

Tavoite: Sylkivuodon väheneminen ja harventuminen

Indikaattori: Sylkivuodon esiintymistiheys

-2 Sylkivuotoa on aina

-1 Sylkivuotoa on yleensä

0 Sylkivuotoa on joskus

+1 Sylkivuotoa on harvoin

+2 Sylkivuotoa ei ole koskaan

TAI

Indikaattori: Sylkivuoden määrä

-2 Sylkivuoto kastelee pöytätason

-1 Sylkivuoto kastelee paidan

0 Sylkivuoto kastelee leuan

+1 Sylkivuoto kastelee huulet

+2 Sylkivuotoa ei ole

TAI

Indikaattori: Leuan kuivana pysyminen

-2 Leukani ei ole koskaan kuiva

-1 Leukani on harvoin kuiva

0 Leukani on joskus kuiva

+1 Leukani on yleensä kuiva

+2 Leukani on aina kuiva

Tavoite: Juominen onnistuu

Indikaattori: Turvallisesti niellyn veden määrää (jollain kuntoutujalla voisi indikaattori olla nesteen laatu tai tietyn vakiodun nestemäärän nielemiseen käytetty aika)

-2 Pystyn nielemään yhtäjaksoisesti juoden alle 20 ml vettä

-1 Pystyn nielemään yhtäjaksoisesti juoden 20–39 ml vettä

0 Pystyn nielemään yhtäjaksoisesti juoden 40–59 ml vettä

+1 Pystyn nielemään yhtäjaksoisesti juoden 60–79 ml vettä

+2 Pystyn nielemään yhtäjaksoisesti juoden 80–100 ml vettä

Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin harjoittelu (7 asteikkoa)

Tavoite: Ilmaisen itseäni

Indikaattori: Uusien viittomien käyttäminen (Viittoman käyttö = teen ko. viittoman toistuvasti tarkoituksenmukaisessa tilanteessa)

-2 Käytän saman verran tai vähemmän viittomia kuin aiemmin

-1 Käytän 1–3 viittomaa enemmän kuin aiemmin

0 Käytän 4–6 viittomaa enemmän kuin aiemmin

+1 Käytän 7–9 viittomaa enemmän kuin aiemmin

+2 Käytän vähintään 10 viittomaa enemmän kuin aiemmin

(HUOM: lähtötaso on määriteltävä selkeästi)

Tavoite: Ilmaisen itseäni

Indikaattori: Kuvan tuominen aikuiselle kommunikointialoitteena havaittua kymmentä kommunikointitarvetta kohtaan harjoitustilanteessa (PECS-viitekehys)

-2 Tuon kuvan aikuiselle ilman vihjettä 0–1 kertaa

-1 Tuon kuvan aikuiselle ilman vihjettä 2–3 kertaa

0 Tuon kuvan aikuiselle ilman vihjettä 4–5 kertaa

+1 Tuon kuvan aikuiselle ilman vihjettä 6–7 kertaa

+2 Tuon kuvan aikuiselle ilman vihjettä 8–9 kertaa

Kokonaistavoite: Ilmaisen itseäni puhetta korvaavien keinojen avulla

Tavoite: Ilmaisun pituus kasvaa (viittomat tai kuvat tabletilta Reilu-AACi -sovelluksesta)

Indikaattori: Ilmaisun pituus viittomina/kuvina kerrontatilanteessa

-2 En käytä yhtään viittomaa/kuvaa

-1 Käytän yhtä viittomaa/kuvaa

0 Käytän kahta eri viittomaa/kuvaa

+1 Käytän kolmea eri viittomaa/kuvaa

+2 Käytän yli kolmea eri viittomaa/kuvaa

Kokonaistavoite: ilmaisen tahtoani siten että muutkin ymmärtävät sen

Tavoite: Käytän kommunikointikansiota jonkin leikin tai tekemisen ehdottamiseen

Indikaattori: leikin tai tekemisen pyytäminen päiväkodissa kommunikointikansiolla

-2 Teen päivittäin 0–1 pyyntöä kommunikointikansiota käyttäen päiväkodissa

-1 Teen päivittäin 2–3 pyyntöä kommunikointikansiota käyttäen päiväkodissa

0 Teen päivittäin 4–5 pyyntöä kommunikointikansiota käyttäen päiväkodissa

+1 Teen päivittäin 6–7 pyyntöä kommunikointikansiota käyttäen päiväkodissa

+2 Teen päivittäin 8–9 pyyntöä kommunikointikansiota käyttäen päiväkodissa

Tavoite: Pystyn pyytämään apua tarvittaessa

Indikaattori: Auta-viittoman käyttäminen

-2 En käytä auta-viittomaa ollenkaan.

-1 Käytän auta-viittomaa harvoin.

0 Käytän auta-viittomaa kerran viikossa.

+1 Käytän auta-viittomaa muutamana päivänä viikossa

+2 Käytän auta-viittomaa lähes joka päivä

Tavoite: Ilmaisukeinoni tehostuvat

Indikaattori: Käytössäni olevien tukiviittomien määrä arjessa

-2 Minulla on käytössä 0–1 tukiviittomaa

-1 Minulla on käytössä 2–3 tukiviittomaa

0 Minulla on käytössä 4–5 tukiviittomaa

+1 Minulla on käytössä 6–7 tukiviittomaa

+2 Minulla on käytössä 8–9 tukiviittomaa

Tavoite: Ilmaisukeinoni tehostuvat

Indikaattori: Viittomien käyttö arjessa

-2 Käytän aktiivisesti arjessa 21–25 viittomaa

-1 Käytän aktiivisesti arjessa 26–30 viittomaa

0 Käytän aktiivisesti arjessa 31–35 viittomaa

+1 Käytän aktiivisesti arjessa 36–40 viittomaa

+2 Käytän aktiivisesti arjessa 41–45 viittomaa tai enemmän